

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

2017 © כל הזכויות שמורות
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל chagithen@neto.net.il

הנושא: עם ישראל זוכה לבנים בזכותו של אברהם אבינו

כי מאחר שהקב"ה שינה את הסדר שלא יהיו אותיות קב"ה בדגלים, איך אוכל לקוב את ישראל. עכ"ד.

מתבאר מדברי האוהב ישראל, שכאשר נתווסף לאברהם אבינו האות ה' לשמו, היתה בה סגולה מיוחדת שיוכל אברהם אבינו ללדת, אולם לא רק הוא אלא אף זרעו אחריו.

בזה נבוא ונבאר מה שמצינו כי סגולת ארץ ישראל לזכות לבנים, כך כתב בספ"ק ישמח משה (פרשת ויחי), שמסביר כי מצד המזל עם ישראל אינם יכולים לפרות ולרבות, ולכן צריכים לצאת מהמזל, וזאת על ידי שבאים לארץ ישראל שהיא למעלה מן המזל זוכים לבנים. יע"ש. והחתם סופר (עה"ת פרשת ויצא) כתב, שתפילה להיפקד בבנים מתקבלת יותר בארץ ישראל, כי מפתח של חיה ביד הקב"ה (תענית ב.) ולא ביד שר, אם כן ארץ ישראל תחת הקב"ה מועילה התפילה בה יותר מאשר בחוצה לארץ שהם תחת השרים. יע"ש.

אולם לפי דרכינו יש לומר, שעם ישראל זוכים לילדים בזכות האות ה' של אברהם אבינו, ואצל אברהם אבינו נתקיימה הברכה "ואעשך לגוי גדול" רק בארץ ישראל, לכן הוטבע בארץ ישראל שתהיה מסוגלת לבנים עבור זרעו של אברהם.

בזה נבוא ונבאר את דברי המדרש (בר"ר נו, י): בענין השם "ירושלים": אברהם קרא אותו יראה, שנאמר "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה", שם קרא אותו "שלם", שנאמר "ומלכי צדק מלך שלם", אמר הקב"ה: אני קורא אותו יראה כשם שקרא אותו אברהם, שם אדם צדיק מתרעם, ואם קורא אני אותו שלם, אברהם אדם צדיק מתרעם, אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה שלם – ירושלים. ע"כ.

בתוספות בתענית (טו. ד"ה ה) הביאו מדרש זה והוסיפו על זה: לכך אין אנו נותנין יר"ד בירושלם, בין למ"ד למ"ם על שם שלם. ע"כ. והיינו בתנ"ך נאמר "ירושלם" חסר האות י', כדי שיתאים לאמירתו של שם שאמר "שלם".

אולם רבינו בחיי בפרשת חוקת (ט"ו, י"ג) מציין כי בחמשה מקומות בתנ"ך נאמר "ירושלם" בתוספת האות י', שהוא לשון רבים כמו "עיניים" "אוזניים", לרמז על ירושלים של מטה שמכוונת כנגד ירושלים של מעלה.

ונראה לתת טעם לפי דרכינו מדוע דוקא חמש פעמים נזכר "ירושלים" מלא, כי מצינו בכתוב שירושלים היא עקרה כמו שנאמר: "רני עקרה לא ילדה", ולכן נזכרה ירושלים חסרה האות י', לשון יחיד, ללמד שהיא לבד ללא ילדים, אולם חמש פעמים מוזכרת "ירושלים" מלא עם י', רומזת בזה לאות ה' שהיא גימטריא חמש, כי עתידה האות ה' של אברהם לעמוד לזכות לירושלים שתזכה להיפקד וללדת.

ויש חידוש של בעל המנחת חינוך על הפסוק בפרשת משפטים: "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא", לכאורה מהו הלשון "בארצך"? וביאר על פי הילקוט שמעוני בתהילים, על הפסוק "מושיבי עקרת הבית", שבע עקרות היו, שרה רבקה רחל, חנה צלפונית שהיא אשת מנוח והאשה השונמית וירושלים גם כן נקראת עקרה שנאמר "רני עקרה לא ילדה", והשבעה עקרות הם

בספר אוהב ישראל (ליקוטים חדשים פרשת במדבר) מביא מדרש פליאה על הפסוק: "איש על דגלו באותות" אל תקרי באותות אלא באותיות, לפיכך אמר בלעם "מה אקוב לא קבה אל". וצריך ביאור.

וביאר האוהב ישראל על פי מה שכתב הרמ"ע מפאנו בספרו עשרה מאמרות, כי על ארבעת הדגלים שהיו לעם ישראל במדבר, היו חקוקות האותיות של האבות הקדושים.

על דגל מחנה יהודה היו חקוקות האותיות הראשונות של אברהם יצחק יעקב, שהן אותיות א"י, על דגל מחנה ראובן היו חקוקות אותיות שניות של האבות שהן בצ"ע, על דגל מחנה אפרים היו חקוקות אותיות שלישיות שהן רח"ק, על דגל מחנה דן היו חקוקות אותיות אחרונות של האבות שהן מק"ב, נשארה אות ה' של אברהם שהיתה פורחת באויר על כל המחנות וחופפת על ישראל.

והנה האות ה' שהיתה פורחת באויר היו ב' שלש סגולות: האחת, להגן על ישראל מקללת בלעם הרשע. השניה, להוריד שפע לכלל ישראל. והשלישית, שפע של בנים, כמאמר הכתוב (בראשית מ"ז, כ"ג) "הא לכם זרע", כלומר מאות ה' יש לכם "זרע" – ילדים.

ולכן שרה רבקה ולא שהיתה להן האות ה' בשמותיהן, זכו ללדת, לעומת רחל שהיתה חסרה לה האות ה', לא היתה יכולה ללדת, ולכן ביקשה מעקב (ויצא ט"ט, ג'): "הנה אמת בלהה בוא אליה ותלד על ברכי ואבנה גם אנכי ממנה", וביאר הארז"ל בליקוטי תורה (פרשת ויצא) כי בלה"ה יש לה שתי הה"ן, ועל זה אמרה רחל "ואבנה גם אנכי ממנה", מה יתירה שיש לה. (מטעם זה שבשם רחל חסרה האות ה', היו כאלה שטעו לחשוב ולומר שלא ראוי לקרוא לבת בשם רחל, כך מביא בספר דרך שיחה עמ' ל"ד ששאלו את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א אם זה נכון החשש הזה שלא לקרוא בשם רחל, והשיב, דברי הבל הוא שלא לקרוא בשם רחל, והמקור לאלו החושבים כך הוא ממה שמבואר שרחל לא היה ילדים כיון שהיה חסר לה האות ה', אבל אין זה כלום שהרי מעשים בכל יום שיש ילדים לנשים הנקראות רחל ומה גם שבגמ' שבת קנד. בכורות ג. ועוד, מובא רב מרי בר רחל ובאבות דר' נתן פ"ו איתא, רחל אשתו של רבי עקיבא. וכן יש לציין שבקובץ מקבציאל גליון כ"ו עמ' ע"ב, האריך הגאון ר' יעקב הלל שליט"א בעניני קריאת שמות ובסוף דבריו הביא עדות מהמקובל הגדול חכם סלמאן מוצפי צוק"ל שהיה אומר, שכאשר נולדה לו בתו הראשונה וחקר לדעת מעלת שמות הנשים כדי לתת לה שם שהוראתו פונה כלפי מעלה ודוגמא דלעילא לטוב, ועדך רשימה של השמות ששורשם טהור מספר התנ"ך ושמשמעותן מעולה בקדש נהדר, ובראש הרשימה כתב את השם "רחל" וקרא את בתו הראשונה רחל מטעם זה).

אלא שלפי זה יש להקשות, הלוא בשמו של אברהם קדמה האות ה' לאות מ', ומדוע בדגלו של מחנה דן היו האותיות מק"ב, היה צריך להיות האותיות הק"ב?

אלא, שהאותיות הק"ב הן אותיות קב"ה שהיא לשון קללה, לכן לא רצה הקב"ה שיופיעו אותיות של קללה בדגלים, לכן שם את האות מ' במקום האות ה', ואדרבה נהפך לברכה כי מאות ה' שפרחה על המחנות, נשפע לישראל זרע של קיימא.

וזהו כוונת המדרש פליאה: "איש על דגלו באותות אל תקרי באותות אלא באותיות", פירוש, כי האותיות של האבות היו חקוקות על הדגלים, וראה בלעם בדגל הרביעי שהקב"ה שינה את סדר האותיות של אברהם והקדים את האות מ' לאות ה' כדי שלא יופיעו אותיות קב"ה שהן לשון קללה. "לפיכך אמר בלעם מה אקוב לא קבה אל".

כנגד שבעה ימי השבוע, ועקרותה של ירושלים היא כנגד יום השבת, והנה כל השש עקרות נפקדו ורק העקרה השביעית – ירושלים עדיין לא נפקדה, ואם כן עדיין לא נתמלאו שבעת ימי השבוע, וזהו שהפסוק אומר "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך" בארצך דייקא היינו ירושלים, ועל ידי זה "מספר ימך אמלא", יתמלאו כל שבעת ימי השבוע. והוסיף על זה הדברי חיים מצאנז ז"ל, ש"אמלא" ראשי תיבות "אמר לציון מלך אלהיך".

ויש לפרש, כי שבת היא מעין עולם הבא, בכוחה של השבת להמשיך כח למעלה מן הטבע, ירושלים בטבעה היא עקרה, כדי שתזכה לבנים צריך את כוחה של השבת קודש שהיא בחינה של למעלה מן הטבע.

לכך מצינו שיש שייכות בין השבת לפקידת עקרות, כפי שהובא בספר תפילה למשה בשם רבינו האריז"ל שסגולה לילדים, שיזהר מאוד וגם יזהיר לאחרים, על תוספת שבת בערב שבת ובמוצאי שבת (וכיוצא בזה כתב המשנה ברורה סימן רנ"ו סק"ב, כי המזויזים על סגירת החנויות והדלקת הנרות "יזכו עבור זה המתחזקים תמיד במצוה זו לבנים גדולי ישראל". ויעו"ש בשער הציון).

בשו"ת משנה הלכות (ח"ה סימן קכ"ח), לבאר הסגולה שמובאת בשם הרה"ק רבי חיים מצאנז ז"ל ע"ש שהמתקן עירובין סגולה היא לחשוכי בנים להיפקד. והוא מסביר, כיון ששמירת שבת מקרבת את ביאת הגואל, והרי ביאת הגואל תלויה ב"עד שיכלו כל הנשמות שבגוף". ומוכרח אם כן שעקרות וסריסים גם כן יולידו, ובכך תתרבה הילודה ויתקרב ביאת הגואל. ולכן תיקון העירוב שיש בזה תוספת בשמירת שבת, ומעילה היא לחשוכי בנים.

אולם לפי דרכינו עניינו השבת מעלה את האדם לבחינה של מעל הטבע, ולכן גם אם מבחינה טבעית אינו יכול להביא ילדים, אבל על ידי זכות של שבת קודש יזכה לילדים למעלה מן הטבע.

בזה נבוא ונבאר את דברי הגמרא בסנהדרין (צו). על הפסוק שנאמר במלחמת אברהם אבינו עם ארבעת המלכים: "ויחלק עליהם לילה", אומרת הגמרא, אותו מלאך שנזדמן לו לאברהם לילה שמו, שנאמר "והלילה אמר הרה גבר". ופירש רש"י, שמלאך זה סייע לאברהם לנצח את המלכים.

והנה מצינו גמרא נוספת אודות אותו מלאך, והיא במסכת נידה (טז): "והלילה אמר הרה גבר", דרש רבי חנינא בר פפא, אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו, ונוטל טיפה ומעמידה לפני הקב"ה ואומר לפניו: רבשע! טיפה זו מה תהא עליה? גיבור או חלש? חכם או טיפש? עשיר או עני? ונמצא שאותו מלאך הממונה על ההריון הוא שסייע לאברהם במלחמה, וצריך ביאור.

ולפי דרכינו יש לומר, שאברהם אבינו בכוחו לזכות את ישראל שיפקדו בזרע של קיימא, אלא שבאים ארבעת המלכים ונלחמים נגד אברהם אבינו מלחמה רוחנית, ומונעים בקטרוגם שלא יהיה לעם ישראל ילדים, ואברהם אבינו נלחם כנגדם ומנצחם, ומי מסייע בידו? המלאך הממונה על ההריון, היינו שיזכו עם ישראל כולם לבנים ובני בנים.

עוד יבואר בדרך זו, הגמרא בתענית (כא). מספרת על התנא נחום איש גז, למה נקרא שמו כן, משום שכל מה שהיה קורה עמו היה אומר "גם זו לטובה". ומספרת הגמרא, שפעם אחת רצו היהודים לשגר דורון לקיסר. אמרו מי ילך? ילך נחום איש גז, שמלומד בניסים הוא.

הביאו ארגז יפה ומכובד מלאו אותו באבנים טובות ומרגליות, נתנהו לנחום איש גז, ושיסע לרומא ויתן זאת לקיסר. נחום איש גז יצא לדרך ובינתיים ירד הלילה, לכן נכנס אל בית מלון על אם הדרך. בעל המלון קיבל את נחום איש גז, בצורה מכובדת ויפה, השכיב אותו לישון, וכמובן שכל הזמן עיניו היו על הארגז שהאורח נושא עמו. בלילה בעת שנחום איש גז נם את שנתו, נכנס בעל המלון בשקט, נטל את כל האבנים הטובות שבארגז ובמקומם מילא את הארגז בעפר. כדי שנחום איש גז לא ירגיש שהארגז ריק.

כשהגיע לקיסר, פתחו את הארגז וראו שהוא מלא עפר. כעס המלך ואמר: מלגלים עלי היהודים, וביקש להרגם. ואילו נחום איש גז זה אומר: גם זו לטובה!

והנה מגיע אליהו הנביא מחופש לאחד מהשרים של הקיסר ואומר לקיסר: אולי העפר הזה הוא עפר מיוחד, מהעפר של אבא שלהם, אברהם. כשאברהם אבינו הלך למלחמה נגד ארבעת המלכים כדי להציל את לוט, יוצא אברהם עם אליעזר עבדו נגד צבא של שנים וחצי מליון חיילים (כמבואר בסנהדרין צה:), ואיך הם ניצחו אותם? מספר אליהו הנביא לקיסר: אברהם ואליעזר זרקו עפר, ומכל גרגיר עפר נעשו חרבות, וכל חתיכת קנה רצוץ של קש הפכה להיות חץ, וכל החיילים נהרגו.

שמע הקיסר והחליט לבדוק את הענין, היתה מדינה אחת שלא יכול הקיסר לכבשה, בדקו בה את העפר וכבשוה. הכניסוהו לגנזי המלך ומילאו ארגזו אבנים טובות ומרגליות ושגרוהו בכבוד גדול. בחזירתו לן באותו פונדק.

אמרו לו: מה הבאת עמך שעשו לך כבוד גדול כל כך?

אמר להם: מה שנטלתי מכאן הבאתי לשם.

אמר בעל הבית לעצמו, הוא הביא ארגז אני מביא משאית, שבר את ביתו לקח את כל העפר והביא לקיסר, אמרו לקיסר: אותו העפר שניתן לך- משלנו היה. בדקוהו ולא מצאו כן, והרגוהו.

מתבאר לפי דברי הגמרא בתענית, שאברהם אבינו כשנלחם עם ארבעת המלכים, הוא זרק עליהם עפר, אלא שנעשה נס ואותו עפר נהפך לחרבות וחיצים, מדוע בוחר אברהם אבינו לזרוק עליהם עפר? אולם לפי דרכינו שעיקר המלחמה היתה מלחמה שמימית האם יהיו עקרים ועקרות בעם ישראל או לא, בא אברהם אבינו וזרק עליהם עפר, מזכיר להם את הבטחתו של הקב"ה: "ושמתי את זרעך כעפר הארץ, אשר אם יוכל איש לקדושה את עפר הארץ גם זרעך ימנה" (לך לך, ט"ז).

איתא במדרש נחומא (פרשת כי תצא סי' ב): ויש מצוות שמתן שכרה בנים, כמו שרה שאירחה את האורחים, ושונמית על שקיבלה את אלישע. ע"כ. וכ"כ רבינו בחיי בספרו כד הקמח (ערך אורחים) וז"ל: מצינו שמצוה הזאת של הכנסת אורחים, שהפרי שלה והשכר בעולם הזה הם הבנים, שכל הזהיר בה זוכה לבנים שכן מצינו באברהם אבינו וכו' וכן מצינו בשונמית וכו' ועל מידה זו שהיתה בשונמית היה שכרה אתה שזכתה לבן והיה הבן נביא והוא חבוק. ע"כ. ועי' בספר קב הישר (פרק ח"ח) שהביא מעשה בזה מזמן גלות ספרד. וכן מסופר שפעם בא בעל התניא ז"ל אל רבו המגיד ממעזיטש ז"ל ע וביקש ממנו את ברכתו הקדושה לבן זכר. ענה לו המגיד: "במה יזכה נער - את אורח" (תהילים ק"ט, ט), דהיינו כיצד יזכה לנער, לבן - על ידי הכנסת אורחים.

והרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן היה אומר כפי שמובא בספרו דברי מאיר (פרשת ויגש): "הא לכם זרע" רמז- הא' ראשי תיבות 'הכנסת אורחים' שעל ידי קיום מצוות 'הכנסת אורחים' זוכים לזרע.

וכן בספר רב טוב כתב: "בעצב תלדי בנים", רמז- 'עצב' ראשי תיבות 'עיניה צרה באורחים', והיינו ע"י שתתקן עניין זה של צרות עין באורחים תזכה ותלד בנים.

ולפי דרכינו יש לתת טעם לכך, כי הסמל של אברהם אבינו היה הכנסת האורחים שלו, ולכן על ידי שמהדר האדם במצות הכנסת אורחים מעורר את זכותו של אברהם אבינו, וכמו שמצינו המושג של "עיבור נשמה" כשאדם מקיים איזו מצוה בהידור רב, זוכה שאותו צדיק שהיה מקיים את המצוה הזו מתעבר בו ומסייע לו בעבודת ה' (עי' שער הגלגולים הקדמה ב' ג' וה').

מובא במדרש (בר"ר מט, ט): אמר לו הקב"ה: אברהם (תהלים מ"ה, ח) "אהבת צדק ותשנא רשע", אהבת לצדק את בריותי, "ותשנא רשע" מאנת לחייבן, על כן "משחך אלהים אלהיך שמן ששון מחברך", מהו מחברך? מנח ועד אצלך דורות, ומכלם לא דברתי עם אחד מהם אלא עמך "ויאמר ה' אל אברם לך לך". ע"כ.

והנה מצינו גם אצל רבי שמעון בר יוחאי שנאמר עליו: "שמן ששון מחברך", נמצא שיש שייכות בין אברהם אבינו לרבי שמעון בר יוחאי, מטעם זה יש לומר, זכה רבי שמעון בר יוחאי לפקוד עקרות, שכיון שהיה דומה לאברהם אבינו במידותיו זכה לקבל את כוחו של אברהם אבינו לפקוד עקרות.

וכדברי המדרש (שהש"ר ל, א): מעשה באשה אחת בצידון ששהתה עשר שנים עם בעלה ולא ילדה, אתון גבי ר' שמעון בן יוחאי, בעיין למשתבקא דין מדין (להתגרש). אמר להון: חייכון כשם שנזדווגתם זה לזה במאכל ובמשתה, כך אין אתם מתפרשים אלא מתוך מאכל ומשתה. הלכו בדרכיו ועשו לעצמן יום טוב ועשו סעודה גדולה, ושכרתו יותר מדאי, כיון שנתיישבה דעתו עליו, אמר לה: בתי ראי כל חפץ טוב שיש לי בבית וטלי אותו ולכי לבית אביך. מה עשתה היא? לאחר שישן, רמזה לעבדיה ולשפוחותיה ואמרה להם, שאוהו במיטה וקחו אותו והוליכוהו לבית אבא. בחצי הלילה ננער משנתיה, כיון דפג חמריה אמר לה: בתי, היכן אני נתון? אמרה ליה: בבית אבא. אמר לה: מה לי לבית אביך? אמרה ליה: ולא כך אמרת לי בערב כל חפץ טוב שיש בביתי טלי אותו ולכי לבית אביך? אין חפץ טוב לי בעולם יותר ממך. הלכו להם אצל רבי שמעון בן יוחאי ועמד והתפלל עליהם ונפקדו, ללמדך מה הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות אף צדיקים פוקדים עקרות. ע"כ.

יהי רצון שזכותו של אברהם אבינו ורבי שמעון בר יוחאי תעמוד לכל הזקוקים לישועה בכלל ישראל ויפקדו בזרע של קיימא בקרוב, אמן.

קו השיעורים "להתענג בתענוגים"

0772618021

לפרשת לך לך שלוחה: 123